

Lana Hudeček
Milica Mihaljević
Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje
lhudecek@ihjj.hr
mmihalj@ihjj.hr

NORMATIVNI PROBLEMI U JEZIKOSLOVNOME NAZIVLJU (PRIMJENA STANDARDNOJEZIČNIH NORMATIVNIH PRAVILA I TERMINOLOŠKIH NAČELA)¹

Izvorni znanstveni rad

UDK 811.163.42'373.421
811.163.42'373.46

U radu će se analizirati kako i na kojim razinama općejezična norma hrvatskoga standardnog jezika utječe na jezikoslovno nazivlje. Polazište za analizu su školski udžbenici, priručnici, pravopisi, gramatike i rječnici, ali i znanstveni radovi u kojima se govori o jezikoslovnome nazivlju. Slična je analiza provedena 2006. godine, pa će se u radu pokazati je li od tada došlo do promjene norme koja utječe na jezikoslovno nazivlje te je li došlo do usustavljanja jezikoslovnoga nazivlja. Problemi će se pokazati na svim jezičnim razinama: pravopisnoj (npr. *predmetcilpredmeci*, *fonološka oprеka / fonološka oprjeka*), morfološkoj (*nepostojano a / nepostojani a*), sintaktičkoj (*ciljni jezik / jezik cilj*, *točka zarez / točka sa zarezom*), tvorbenoj (*glagoljički / glagoljični*, *dvotočka / dvotočje*) te najviše na leksičkoj razini, na kojoj su još uvijek prisutni brojni sinonimni parovi i nizovi, katkad u odnosu internacionalizam – domaća riječ (*proklitika – prednaglasnica*, *refleks jata – odraz jata*), ali i domaća riječ – domaća riječ (*usklik – uzvik*) ili internacionalizam – internacionalizam (*alternacija – vokalizacija*). Dodatni je problem u tome što je često riječ o bliskoznačnicama ili o riječima koje kod različitih autora imaju različito značenje.

Ključne riječi: jezikoslovno nazivlje, nazivlje, norma, sinonimija

¹ Ovaj je rad izrađen na projektu *Hrvatski mrežni rječnik – Mrežnik* (IP-2016-06-2141), koji financira Hrvatska zaklada za znanost.

1. UVOD

Nesustavnost temeljnoga jezikoslovnog nazivlja može se uočiti na svim jezičnim razinama: pravopisnoj, morfološkoj, sintaktičkoj, tvorbenoj i leksičkoj. Na to često upozoravaju i učitelji i nastavnici hrvatskoga jezika jer ta nesustavnost dovodi do problema posebno pri sastavljanju pitanja za državnu maturu i za natjecanje iz hrvatskoga jezika. Nesustavnost i nenormiranost nazivlja uočava se i u nerazgraničavanju i nesustavnoj uporabi istoznačnih i bliskoznačnih naziva, uporabi različitih naziva za isti pojam u različitim udžbenicima, uporabi različitih naziva u osnovnoj i srednjoj školi, uporabi različitih naziva u visokoškolskim udžbenicima i znanstvenim radovima itd. Navodimo nekoliko primjera sinonimnih parova i nizova u temeljnome jezikoslovnome nazivlju: *zamjena l s(a) o*, *alternacija l/o*, *vokalizacija*, *alternacija l sa o*, *zamjena l s o*; *afrikate*, *poluzatvorni suglasnici*, *sliveni suglasnici*, *slivenici*, *polupregradnici*, *prekidni tjesnačnici*; *osobne/lične zamjenice*; *usklik*, *uzvik*; *gramatički/oblikotvorni/oblični/relacijski/fleksijski morfem*; *nezavisno složene rečenice*, *nezavisnosložene rečenice*; *ekonim*, *ojkonim*; *naziv*, *ime*; *vlastito ime*, *ime*.²

Zasad ne postoji odgovarajući normativni terminološki priručnik (rječnik, mrežni rječnik, baza podataka ni leksikon) u kojemu bi se normiralo hrvatsko jezikoslovno nazivlje. Dosad su objavljeni ovi terminološki rječnici (leksikoni) koji obuhvaćaju i natuknice na hrvatskome jeziku: Simeon (1969), Trask (2005), *Slovník slovanské lingvistické terminologie* 1977. – 1979., Rittgasser, Kolenić (2012), Rittgasser, Kolenić (2013).

Iscrpna analiza navedenih priručnika nalazi se u radu *Normiranje hrvatskoga jezikoslovnog nazivlja* (u tisku). Za potrebe ovoga rada možemo ponoviti zaključak iz toga rada da su objavljeni priručnici uglavnom deskriptivni, najčešće i samo prijevodni te se u njima ne uspostavlja nikakav normativni odnos među istoznačnim i bliskoznačnim nazivima, a upravo je istoznačnost i bliskoznačnost (uz semantičke praznine) temeljni normativni problem jezikoslovnoga nazivlja. Sinonimi se katkad nalaze i unutar jednoga rada, udžbenika ili priručnika, a iznimno su česti u različitim udžbenicima ili priručnicima.³

Stoga ćemo u ovome radu jezikoslovno nazivlje analizirati po jezičnim razinama te pokazati neke normativne odnose s pomoću terminoloških načela. Posebna

² Više primjera vidi u radu Hudeček, Mihaljević, Vidović (2006).

³ Više vidi u Mihaljević (2007).

se pozornost posvećuje pitanju kako općejezična norma utječe na normiranje jezikoslovnoga nazivlja.

2. KORPUS

Hrvatsko se jezikoslovno nazivlje nalazi u rječnicima, udžbenicima, monografijama, priručnicima i znanstvenim radovima. Budući da zasad ne postoji reprezentativni korpus jezikoslovnih tekstova ni normativni rječnik jezikoslovnoga nazivlja, za ovaj je rad sastavljen priručni korpus koji se sastoji od terminoloških i općih rječnika, znanstvenih, znanstveno-popularnih i stručnih radova u kojima se analizira jezikoslovno nazivlje, školskih udžbenika te kurikula za hrvatski jezik. Posebno ćemo se osvrnuti na neke nazive zabilježene u radovima Hudeček, Mihaljević, Vidović (2006) i Birtić (2006).

3. METODOLOGIJA

Pristup obradi građe u ovome je radu deskriptivno-preskriptivan.⁴ Metodologija je vođena građom i podređena opisu građe te se uvodi kombinirani pristup primjeren svakomu pojedinom problemu. Takav je pristup potaknut tzv. osnovnom lingvističkom teorijom (*basic linguistic theory*) (Dixon, 1997, 2010, 2012 i Dryer, 2006), koju su u svojim radovima na staroslavenskoj građi u Hrvatskoj afirmirale Ana Kovačević (2016: 72) i Ana Mihaljević.⁵ „Osnovna lingvistička teorija posebno naglašava da svaki jezik treba opisivati u zadanostima njegovih vlastitih posebnosti i karakteristika, a ne mu nametati okvire, koncepte i teorije stvorene ili temeljene na proučavanju drugih jezika. Ona je i neformalna teorija jezične forme, u smislu da se kloni strogoga formalizma, polazeći od pretpostavke da se i bez njega jezične pojave mogu dovoljno precizno opisati. Jezična analiza u okviru osnovne lingvističke teorije uključuje i semantička promišljanja te uvođenje terminologije uspostavljene za slične pojave u drugim jezicima.” (Kovačević, 2016: 72). Takav se deskriptivan pristup kombinira s normativnim pristupom bečke (vusterijanske) terminološke škole.

⁴ Više o odnosu preskriptivnoga i deskriptivnoga pristupa vidi u Hudeček i Mihaljević (2015: 299–307) i Mihaljević (u tisku).

⁵ Ana Mihaljević, izlaganje *Sintaksa hrvatskoglagoljskih tekstova prevedenih s latinskoga*, Lingvistički krug, 7. ožujka 2016.

Prvi je korak u analizi deskriptivan i utemeljen na korpusu. Normiranje nazivlja u nekoj struci započinje deskriptivnom analizom. Iz korpusa se ispisuju nazivi te se razvrstavaju po jezičnim razinama i značenjima. Deskriptivnom analizom utemeljenom na korpusu utvrđuje se postojanje brojnih sinonimnih parova i nizova, koji se katkad nalaze i u istome tekstu. Nakon toga slijedi predlaganje normativno najprihvatljivijih rješenja (preporučenoga naziva) s pomoću terminoloških načela i općejezičnih norma.

4. PRIMJENA OPĆEJEZIČNE NORME NA JEZIKOSLOVNO NAZIVLJE

Terminološki problemi postoje na svim jezičnim razinama. Pokazat ćemo to na nekoliko primjera iz rada Hudeček, Mihaljević, Vidović (2006: 105) koji su aktualni i danas:

fonologija	zamjena l sa o, alternacija l/o, vokalizacija, alternacija l sa o; afrikate, poluzatvorni suglasnici, sliveni suglasnici, slivenici, polupregradnici, prekidni tjesnačnici; izgovorna cjelina, izgovorni skup; nenaglašena riječ, nenaglasnica; prednaglasnica, proklitika, prepozitivna atonička riječ, prislonjenica
morfologija	osobne/lične zamjenice; usklik, uzvik; posesivne/posvojne zamjenice; govorna osoba, govornik, prvo glagolsko lice; sugovorna osoba, sugovornik, drugo glagolsko lice; negovorna osoba, negovornik, treće glagolsko lice; gramatički/oblikotvorni/oblični/relacijski/fleksijski morfem; rječotvorni/derivacijski/leksički/tvorbeni morfem
sintaksa	nezavisno složene rečenice, nezavisnosložene rečenice; zavisno složene rečenice, zavisnosložene rečenice; diskurs, diskurz
leksikologija	sastavnica, sastojnica; označilac, označitelj; vlastita/osobna imena

U ovome ćemo radu za razliku od navedenoga rada, u kojemu su nazivi analizirani prema jezičnim razinama na koje se naziv odnosi, analizirati razine na kojima se mogu riješiti terminološki problemi te pokazati kako općejezična norma na svim jezičnim razinama utječe na normiranje jezikoslovnoga nazivlja te kako pomaže u utvrđivanju preporučenoga naziva.

4.1. Pravopisna razina

Utjecaj je općejezične norme na jezikoslovno nazivlje najočitiiji na pravopisnoj razini. Dio pravopisnih dvostrukosti u jezikoslovnome nazivlju proizlazio je iz postojanja više pravopisnih praksa. Godine 2013. uveden je *Hrvatski pravopis* kao jedinstveni pravopis koji se upotrebljava u svim školama, na kojemu su pisani svi odobreni školski udžbenici, na kojemu se provodi državna matura i natjecanje iz svih predmeta te polažu stručni ispiti iz svih predmeta. Navodimo nekoliko primjera jezikoslovnih naziva (u obzir se uzimaju i njihovi oblici) u kojima iz opće pravopisne norme proizlazi preporučeni naziv.⁶

pravopisno pravilo ili rječnička potvrda (prema <i>Hrvatskome pravopisu</i> iz 2013.)	sinonimi	preporučeni naziv
Iza pokrivenoga <i>r</i> piše se <i>e</i> (a ne <i>je</i>) (str. 19)	fonološka opreka, fonološka oprjeka	fonološka opreka
	popredložnje, poprjedložnje	popredložnje
	jezična pogreška, jezična pogrješka	jezična pogreška
str. 249	istovrijednica, istovrednice, istovrjednice	istovrijednica
Piše se <i>t</i> ili <i>d</i> u oblicima imenica muškoga roda koje završavaju na <i>-dak</i> , <i>-tak</i> , <i>-dac</i> , <i>-tac</i> u kojima je samoglasnik <i>a</i> nepostojan (str. 16)	predmeci, predmetci	predmetci
str. 325	nezavisno složena rečenica, nezavisnosložena rečenica	nezavisnosložena rečenica
str. 473	zavisno složena rečenica, zavisnosložena rečenica	zavisnosložena rečenica
str. 463	višestrukosložena rečenica	višestruko složena rečenica

⁶ Više o utjecaju *Hrvatskoga pravopisa* na nazivlje vidi u Hudeček, Mihaljević (2015a).

4.2. Morfološka razina

Nepostojani *a* i *nepostojano a*

Na morfološkoj razini postoji dvojba između naziva *nepostojano a* i *nepostojani a*, *nepostojano e* i *nepostojani e* te *slogotvorno r* ili *slogotvorni r*. Ta se dvojba može svesti na pitanje: Kojega su roda *a*, *e* i *r* u navedenim nazivima? Odgovor se na to pitanje može naći u općejezičnome rječniku, npr. *Školskome rječniku hrvatskoga jezika*, u kojemu se nalaze ove natuknice:

slovo	glas
<i>a</i> ¹ <i>im. s.</i> <neskl.> prvo slovo hrvatske abecede	<i>a</i> ² <i>im. m.</i> <neskl.> srednji niski otvornik ◇ nepostojani ~ <i>gram.</i> 1. otvornik <i>a</i> koji postoji samo u nekim oblicima iste riječi, dok se u drugim oblicima gubi 2. glasovna promjena u kojoj dolazi do gubljenja ili pojavljivanja otvornika <i>a</i> u nekim oblicima riječi
<i>e</i> ¹ <i>im. s.</i> <neskl.> deveto slovo hrvatske abecede	<i>e</i> ² <i>im. m.</i> <neskl.> prednji srednji otvornik ◇ nepostojani ~ <i>gram.</i> 1. otvornik <i>e</i> koji postoji samo u nekim oblicima iste riječi, dok se u drugim oblicima gubi 2. glasovna promjena u kojoj dolazi do gubljenja ili pojavljivanja otvornika <i>e</i> u nekim oblicima riječi
<i>r</i> ¹ <i>im. s.</i> <neskl.> dvadeset treće slovo hrvatske abecede	<i>r</i> ² <i>im.</i> <neskl.> usni alveolarni treptajni zvončani zatvornik

Iz analize je jasno da je u navedenim primjerima riječ o glasu, a ne o slovu. Dakle, preporučeni su nazivi *nepostojani a*, *nepostojani e* i *slogotvorni r*.

Pravila kraćenja i pravila skraćivanja

U generativnoj se morfologiji upotrebljavaju nazivi *pravila kraćenja* i *pravila skraćivanja* kao istovrijednice engleskomu nazivu *truncation rules* (prema Birtić, 2006: 15). U slučaju da je glagolska imenica tvorena od neprefigiranoga temeljnog nesvršenog glagola istoznačna s glagolskom imenicom tvorenom od prefigiranoga nesvršenog glagola tvorenoga od svršenoga glagola, prednost se

najčešće daje imenici tvorenoj od neprefiguriranoga glagola, dakle u ovome je slučaju preporučeni naziv *pravila kraćenja*.

4.3. Sintaktička razina

Na sintaktičkoj razini često se postavlja pitanje treba li prednost dati ustrojstvu *pridjev + imenica* ili ustrojstvu *imenica + imenica u genitivu*.⁷ Da bismo odgovorili na to pitanje, treba razlikovati slučajeve u kojima je riječ o istoznačnim ustrojstvima od slučajeva u kojima je riječ o raznoznačnim svezama.

Zalijosna pravila i pravila zalihosti

U generativnoj se morfologiji upotrebljavaju nazivi *zalijosna pravila* i *pravila zalihosti* kao istovrijednice engleskomu nazivu *redundancy rules* (prema Birtić, 2006: 15). Da bismo odredili kojemu nazivu dati prednost, možemo primijeniti savjet koji se nalazi u knjizi *555 jezičnih savjeta*:

„Pravilo prema kojemu se u hrvatskome standardnom jeziku prednost daje izrazu ustrojstva *pridjev + imenica* pred izrazom ustrojstva *imenica + imenica u genitivu* (npr. izrazu *telefonski broj* ili *kožna bolest* pred izrazima *broj telefona* ili *bolest kože*) ne treba primjenjivati u svim slučajevima. To pravilo nikako ne treba primjenjivati ako dva izraza o kojima je riječ nemaju isto značenje, npr. *medijska pismenost* znači ‘pismenost za medije’, a *pismenost medija* ‘pismenost koju imaju mediji’, *radni praznik* ‘praznik na koji se radi’, a *praznik rada* ‘praznik kojim se slavi rad’.” (Blagus Bartolec i dr., 2016: 92).

Dakle, *zalijosna pravila* i *pravila zalihosti* nemaju isto značenje, *zalijosna pravila* pravila su koja su zalijosna, a *pravila zalihosti* pravila su koja se odnose na zalihost. U jezikoslovnome nazivlju preporučeni je naziv *pravila zalihosti* jer on značenjski odgovara.

Uvjet prve projekcijske razine i uvjet prve razine projekcije

U Birtić (2006: 14) spominju se istoznačni nazivi *uvjet prve projekcijske razine* i *uvjet prve razine projekcije* za engleski naziv *first order projection condition*. Odgovor na pitanje je li bolje upotrijebiti naziv *projekcijska razina* ili *razina projekcije* možemo naći u radu Hudeček, Kereković, Mihaljević (2016: 159), u

⁷ Više o tome vidi u Hudeček, Kereković, Mihaljević (2016).

kojemu se uz imenicu *razina* spominje ovo pravilo: „Zamjena genitiva pridjevom nije potrebna ni kad je riječ o nekim drugim imenicama koje nisu nužno u tvorbenoj vezi s glagolima, ali otvaraju mjesto dopuni u genitivu; u ustrojstvu *imenica + imenica u genitivu* imenica u nominativu označuje da što pripada čemu (označenom imenicom u genitivu) kao svojstvo ili mogućnost, a naziv ustrojstva *pridjev + imenica* ima općenito značenje vrste čega.”. Uz imenicu *razina* spominju se nazivi *razina leta*, *razina mora*, *razina mulja*, *razina oblaka*, *razina vode*, *razina zvuka*. Dakle, u našem primjeru preporučeni bi naziv bio *razina projekcije*.

Rječna osnova i osnova riječi

U Birtić (2006: 12) nalaze se i istoznačni nazivi *pretpostavka o rječnoj osnovi*, *pretpostavka o rječnoj tvorbenoj osnovi* i *pretpostavka o riječi kao tvorbenoj osnovi* kao prijevod engleskoga naziva *word based hypothesis*. U istome se radu navode i istoznačni nazivi *pravilo desne glave riječi* i *pravilo desne rječne glave* kao prijevod engleskoga naziva *righthand head rule*. Odgovor na pitanje je li bolje upotrijebiti naziv *rječna osnova*⁸ ili *osnova riječi* te *glava riječi* ili *rječna glava* možemo također pronaći u radu Hudeček, Kereković, Mihaljević (2016: 161):

„Zamjena genitiva pridjevom nije potrebna kad je riječ o genitivu cjeline. Kao što imenica *dio* otvara mjesto genitivu (*dio nasljedstva*, *dio torte*, *dio pozornosti*), tako i svaka imenica kojom se označuje dio čega otvara mjesto imenici (skupini) u genitivu kojom se označuje cjelina kojoj pripada. Stoga, iako se u pregledanome korpusu mogu naći i potvrde poput *zrakoplovno krilo*, *kočnička papuča*, *dizalični lanac*, *propelersko vratilo*, *turbinska lopatica* (uz *krilo zrakoplova*, *papuča kočnice*, *lanac dizalice*, *vratilo propelera*, *lopatica turbine*), smatramo da u označavanju odnosa dio – cjelina treba pri uspostavi naziva prednost dati nazivima s genitivom.”

Dakle, i u ovome slučaju prednost treba dati nazivima ustrojstva *imenica + imenica u genitivu osnova riječi* i *glava riječi*.

4.4. Tvorbena razina

Mnogi sinonimni nazivi u jezikoslovnome nazivlju nastali su različitim tvorbenim postupcima.

⁸ Naziv *rječna osnova* (*pretpostavka o rječnoj osnovi*, *pretpostavka o rječnoj tvorbenoj osnovi*, *pretpostavka o riječi kao tvorbenoj osnovi*) spominje Birtić (2006: 10) kao hrvatski naziv za *word based hypothesis* (Arnoff, 1976.).

Teoretska lingvistika i teorijska lingvistika

Na studiju lingvistike u Zadru studenti biraju između triju smjerova od kojih je jedan *Teoretska lingvistika* (<http://www.unizd.hr/lingvistika/Studijskiprogrami/tabid/3503/Default.aspx>).

Na Filozofskome fakultetu u Zagrebu predavao se kolegij *Teorijska lingvistika*. U jezičnome savjetniku *555 jezičnih savjeta* nalazi se i ovaj savjet:

teoretski i teorijski Pridjevi i prilozi *teorijski* i *teoretski* razjednačili su se u hrvatskome standardnom jeziku tako da pridjev *teorijski* znači 'koji se odnosi na teoriju' (npr. *teorijska fizika*, *teorijska matematika*, *teorijska elektrotehnika*, *teorijski pristup*, *teorijski pregled*, *teorijsko polazište*), prilog *teorijski* 's pomoću teorije' (*Problemu ćemo pristupiti i obraditi ga teorijski.*), a prilog *teoretski* 'u teoriji, u pretpostavci' (*To je teoretski tako.*). Pridjev *teoretski* u značenju 'koji se odnosi na teoriju' ne pripada hrvatskomu standardnom jeziku (pa mu ne pripadaju ni izrazi *teoretska fizika*, *teoretsko polazište* itd.), a pripada mu u značenju 'koji postoji samo u teoriji, u pretpostavci' (*teoretska mogućnost*).

teorijski 'koji se odnosi na teoriju' (pridjev)	teorijska fizika, teorijska matematika, teorijska elektrotehnika, teorijski pristup, teorijski pregled, teorijsko polazište
teorijski 's pomoću teorije' (prilog)	Problemu ćemo pristupiti i obraditi ga teorijski.
teoretski 'koji postoji samo u teoriji, u pretpostavci' (pridjev)	teoretska mogućnost
teoretski 'u teoriji, u pretpostavci' (prilog)	To je teoretski tako.

(Blagus Bartolec i dr., 2016: 476)

Primjenom toga savjeta lako možemo zaključiti da bi naziv lingvističke discipline trebao biti *teorijska lingvistika*, a ne *teoretska lingvistika*.

Neuralne mreže i neuronske mreže

Neurolingvistika je dio neuroznanosti. U tekstovima iz neurolingvistike često se pojavljuje pridjev *neuralni* kao prvi element sveze uz imenice *cijev*, *mreža*,

sustav, teorija, terapija, znanost. Uz svezu *neuralna mreža* pojavljuje se i sveza *neuronska mreža*. U jezičnome savjetniku *555 jezičnih savjeta* nalazi se ovaj savjet:

bakterijalna infekcija > bakterijska infekcija Jedno od načela jezičnoga posuđivanja glasi: ako već treba preuzeti koju riječ iz drugoga jezika, ne treba preuzimati i riječi koje su od nje izvedene, nego ih treba izvoditi iz hrvatske posuđenice (ako smo već posudili imenicu, pridjev treba izvesti od nje prema pravilima hrvatske tvorbe, a ne iz stranoga jezika posuditi i pridjev). U hrvatski smo jezik tako npr. preuzeli riječ *bakterija*, ali pridjev izvodimo po pravilima hrvatske tvorbe prema kojima se osnovi dodaje nastavak *-ski* ili *-ni*. Stoga hrvatskomu standardnom jeziku pripada pridjev *bakterijski*, npr. *bakterijska infekcija*, *bakterijska upala*, a ne pripada mu pridjev *bakterijalni*, preuzet prema engleskome *bacterial*, npr. *bakterijalna infekcija*, *bakterijalna upala* (Blagus Bartolec i dr., 2016: 29).

Primjenom toga savjeta na gornji primjer jasno je da bi naziv trebao glasiti *neuronske mreže*.

Primjenom toga savjeta možemo zaključiti da od imenice *neuron* treba tvoriti pridjev *neuronski*, a ne *neuralni*, te je preporučeni naziv *neuronska mreža*.

Označilac i označitelj

Označilac ili *označitelj* dio je jezičnoga znaka koji se sastoji od slijeda glasova koji tvore morfem, riječ ili skupinu riječi. U knjizi *555 jezičnih savjeta* nalazi se ovaj savjet:

poslužitelj i poslužilac Imenica *poslužitelj* znači ‘osoba koja poslužuje’. Prema toj se imenici tvori i imenica *poslužiteljica*, koja znači ‘žena koja poslužuje’. Imenica *poslužilac* istoznačnica je naziva *server* i znači ‘računalo koje poslužuje podacima i programima druga računala’.

poslužitelj/poslužiteljica stroja
mrežni poslužilac

(Blagus Bartolec i dr., 2016: 360)

Primjenom toga savjeta (*označilac/označitelj* nije čovjek nego što neživo) na navedeni sinonimni par možemo zaključiti da je preporučeni naziv *označilac*.

4.5. Leksička razina

Na leksičkoj razini uočavamo mnogo sinonima domaćega i stranoga podrijetla (npr. *deklinacija* – *sklonidba*, *konjugacija* – *sprezanje*). Takve ćemo nazive analizirati govoreći o primjeni prvoga terminološkog načela na jezikoslovno nazivlje. Katkad dolazi i do sinonimije domaćih naziva, npr. *uzvik* i *usklik*.⁹ U tome se slučaju također s pomoću terminoloških načela bira preporučeni naziv ili se nazivi značenjski razjednačuju.¹⁰

5. PRIMJENA TERMINOLOŠKIH NAČELA NA JEZIKOSLOVNO NAZIVLJE

U ovome poglavlju oprimjerit ćemo sva terminološka načela.

Domaće riječi imaju prednost pred stranima

U skladu s tim načelom u navedenim ćemo primjerima prednost dati hrvatskim nazivima:¹¹

aspekt	preporučeni naziv
augmentativ	vid
deklinacija	uvećanica
direktni objekt	sklonidba
komparacija	izravni objekt
konjugacija	stupnjevanje
nepalatal	sprezanje
neutralan red riječi	nepččanik
palatal	neobilježeni red riječi
partikule	nepččanik
proklitika	čestice, riječće
refleks jata	prednaglasnica
	odraz jata

⁹ U dokumentu *Nacionalni kurikulum nastavnog predmeta Hrvatski jezik. Prijedlog*, 2016. upotrebljavaju se nazivi *uzvik* (2016: 83) i *usklik* (2016: 82).

¹⁰ O tim nazivima vidi u Daković (2006).

¹¹ Više primjera za ovo načelo vidi u Hudeček, Mihaljević (u tisku).

Nazivi latinskoga i grčkoga podrijetla imaju prednost pred nazivima iz živih jezika

Nazivi oblikovani prema latinskome ili grčkome imaju prednost pred nazivima preuzetim iz engleskoga, francuskoga, njemačkoga itd.

Umjesto naziva *klauza* prema engleskome *clause*, koji se još uvijek pojavljuje posebno u tekstovima koji govore o engleskoj sintaksi, bolje je upotrijebiti naziv *klauzula* (prema latinskome). Ipak, najbolje je upotrijebiti domaći naziv *surečeni-ca* bez obzira na to je li riječ o hrvatskoj ili engleskoj sintaksi.

U nazivlju generativne morfologije (prema Birtić, 2006: 14) pojavljuje se i naziv *filtrar* prema engleskome *filter* (Halle, 1973). Na odabir između naziva *filtrar* i *filter* može se primijeniti općejezično pravilo navedeno u savjetniku *555 jezičnih savjeta*:

filter > filtrar Riječ *filtrar* dolazi od latinskoga *filtrum*. Pri preuzimanju imenica iz latinskoga nastavak se *-um* u pravilu izostavlja, npr. *aditorij*, *kurikul*, *metal*, *studij*. Budući da tako dobivena osnova završava na tri suglasnika (*ltr*), umeće se nepostojani *a*, pa dobivamo riječ *filtrar*. Riječ *filter* preuzeta je iz njemačkoga i engleskoga. Budući da u hrvatskome jeziku prednost imaju internacionalizmi preuzeti iz grčkoga ili latinskoga jezika u odnosu na riječi preuzete iz suvremenih/ živih jezika, u hrvatskome standardnom jeziku prednost se daje liku *filtrar* pred likom *filter*. Riječ *filtrar* sklanja se ovako: N *filtrar*, G *filtra*, DL *filtru*, A *filtrar*, I *filtrum*, mn. N *filtri*, G *filtrara*, DLI *filtrima*, A *filtre* (Blagus Bartolec i dr., 2016: 138).

Prošireniji i korisnicima prihvatljiviji naziv ima prednost pred manje proširenim

Na temelju načela proširenosti prednost se daje nazivima *glagolsko lice*, a ne *glagolska osoba* te *osobne zamjenice*, a ne *lične zamjenice* iako bi sustavnije bilo da se dosljedno upotrebljavaju nazivi *glagolska osoba* i *osobna zamjenica* ili *glagolsko lice* i *lična zamjenica*.

Naziv *posuđenica* u hrvatskome se jeziku upotrebljava u značenju 'riječ ili koja druga sastavnica stranoga podrijetla koja je više ili manje prilagođena jezičnomu sustavu jezika u koji je posuđena'. U istome se značenju upotrebljava i riječ *primljenica* (npr. Stolac, Morić-Mohorovičić, 2014: 384), koja točnije opisuje što se događa kad riječ iz jednoga jezika dođe u drugi. Ona se u njemu primi, ali je jezik primalac ne treba vratiti jeziku iz kojega ju je primio.

Istim se načelom može opravdati uporaba naziva *istovrijednica* iako bi jezično točniji bio naziv *jednakovrijednica* (potvrđen npr. u članku <http://www.matica.hr/vijenac/567/Siguran%20most%20%20izme%20C4%91u%20dva%20jezika/>) (ili čak *jednakovrednica*).

Zbog istoga se načela u *Hrvatskome pravopisu* daje prednost nazivu *pravopisni znakovi* pred nazivom *razgodci* i *rečenični znakovi* te se ukida nefunkcionalna razlika između *pravopisnih* i *rečeničnih znakova* (*razgodaka*).

Naziv mora biti usklađen sa sustavom i normama hrvatskoga standardnog jezika

Naziv mora biti usklađen s pravopisnim, naglasnim, fonološkim, morfološkim, tvorbenim, leksičkim i sintaktičkim sustavom hrvatskoga standardnog jezika. Navodimo nekoliko primjera:

nepreporučeni naziv	preporučeni naziv
dijalektalni, dijalekatski	dijalektni
dvotočje	dvotočka
forenzična lingvistika	forenzička lingvistika
jezik cilj	ciljni jezik
materinji jezik	materinski jezik
točka-zarez	točka sa zarezom
trodimenzionalni prikaz dinamike samoglasnika	trodimenzijski prikaz dinamike samoglasnika
zamjena l sa o	zamjena l s o

Kraći nazivi imaju prednost pred duljim

Pri primjeni toga pravila treba imati u vidu da 1. i 4. pravilo imaju prednost pred ovim pravilom, pa se često daje prednost duljemu domaćem nazivu pred kraćim stranim nazivom. Prednost se katkad daje duljemu nazivu i zbog toga jer

je kraći naziv premetaforičan. Od toga se načela može odstupiti i ako ustrajanje na njemu daje nepotpun sustav.¹²

nepreporučeni naziv	preporučeni naziv
generalizacija o odnosu redanja između složenica i afiksa	generalizacija o poretku složenica i afiksa
jednačenje suglasnika po mjestu tvorbe, jednačenje zapornika po tvorbenom mjestu	jednačenje po mjestu (tvorbe)
jednačenje šumnika po zvučnosti, jednačenje suglasnika po zvučnosti	jednačenje po zvučnosti
prefiksalna tvorba	prefiksacija
sufiksalna tvorba ¹³	sufiksacija

Naziv od kojega se lakše tvore tvorenice ima prednost

Prema ovome načelu naziv od kojega se lakše tvore tvorenice ima prednost pred onime od kojega se ne mogu tvoriti tvorenice. Ipak, katkad treba dati prednost domaćemu nazivu koji ne može pokriti potrebu cijeloga tvorbenog gnijezda.

nepreporučeni naziv	preporučeni naziv i njegove tvorenice
neuralna znanost	neuroznanost, neuroznanstvenik, neuroznanstvenica
prefiksalna tvorba	prefiksacija – prefiksacijski
spoj riječi	sintagma – sintagmatski
sufiksalna tvorba	sufiksacija – sufiksacijski

¹² Više o tome vidi u Hudeček, Mihaljević (2012).

¹³ U korist davanja prednosti nazivima *sufiksacija* i *prefiksacija* pred nazivima *sufiksalna tvorba* i *prefiksalna tvorba* govori i 4. terminološko načelo jer se nazivi *sufiksacija* i *prefiksacija* bolje uklapaju u tvorbeni sustav; od imenica *sufiks* i *prefiks* pridjevi bi trebali biti *sufiksni* i *prefiksni*.

Treba izbjegavati da naziv unutar istoga terminološkog sustava ima više značenja

Iako se polisemija u nazivlju nikad ne može posve ukinuti, treba je izbjegavati kad je god to moguće. Navodimo nekoliko primjera. U jezikoslovnome nazivlju riječ *veznik* ima dva značenja. Tom se riječju opisuje i vrsta riječi i sintaktička funkcija riječi ili skupine riječi. Veznik kao sintaktička jedinica, član funkcionalnoga razreda, nije nužno jednorječan. Takva nepoželjna višeznačnost mogla bi se razriješiti tako da se nazivu *veznik* pridruži samo prvo značenje (vrste riječi), a da se riječi ili skupine riječi koje imaju sintaktičku funkciju povezivanja nazovu kako drukčije, npr. *vezna sredstva*.

Dva značenja imaju i nazivi *namjerna rečenica*, *mjesna rečenica*, *vremenska rečenica*, *subjektna rečenica* itd. jer se njima označuje i čitava zavisnosložena rečenica i njezin dio, zavisna rečenica. Ta se višeznačnost često razrješuje uvođenjem naziva (*zavisna/glavna*) *surečenica*, kojim se označuje rečenica u sastavu složene rečenice te se tako jasno razlikuje npr. *namjerna rečenica* (zavisnosložena rečenica) od *namjerne surečenice* (zavisna rečenica).

Pod nazivom *posvojni pridjev*¹⁴ podrazumijevaju se katkad samo pridjevi na *-ov*, *-ev*, *-in* (koji u pravilu označavaju pripadanje živomu posjedovatelju), a katkad se u tu skupinu uključuju i odnosni pridjevi (pridjevi na *-ski*, *-čki*, *-nji*, *-ji*...). Bilo bi logično da se pridjev *posvojni* i u svezi *posvojni pridjev* i u svezi *posvojni genitiv/dativ* upotrebljava u istome značenju. Ako se posvojnost u posvojnome genitivu vezuje uz živoga posjedovatelja, tako bi trebalo biti i u posvojnome pridjevu, što bi tvorbeno ograničilo značenjsku skupinu posvojnih pridjeva na pridjeve tvorene sufiksima *-ov*, *-ev*, *-in* (i to ne sve: *tvrtkin*, *Vladin* itd.; ali ti se pridjevi mogu metonimijski protumačiti kao skup živih posjedovatelja).

U *Hrvatskome pravopisu* uvedena je razlika između *kratica* i *pokrata*. To je učinjeno kako bi se razlikovale dvije posve različite pojave koje su obje nazivane *kraticama*. *Kratica* je skraćena riječ u pisanju, npr. *dr.*, *gđa*, *gđica*, *br.*, *jd.*, *tzv.* Kratice se najčešće pišu s točkom na kraju i ne sklanjaju se. *Pokrata* (akronim) je riječ koja se piše velikim slovima, nastala je kraćenjem višerječnoga naziva ili

¹⁴ Na to da se nazivu *posvojni pridjev* i *posvojni genitiv* pridaje u normativnim priručnicima različito značenje u nekoliko svojih radova implicitno ili eksplicitno upozorava Branko Kuna (1999, 2001), a o tome nazivu iscrpno govore i Lana Hudeček, Snježana Kereković i Milica Mihaljević u radu *Skupine imenica + imenica u genitivu i pridjev + imenica u znanstvenome nazivlju* (2016).

imena, npr. *DNK*, *HNK*, *IHJJ*. Pokrate nemaju na kraju točku, najčešće se izgovaraju slovkajući i sklanjaju sa spojnicom.

Nazivi *nepostojani a* i *nepostojani e* višeznačni su jer označuju:

1. sam glas *a* ili *e* koji je nepostojan
2. glasovnu promjenu u kojoj dolazi do gubljenja ili pojavljivanja samoglasnika *a* ili *e* u nekim oblicima riječi. U drugome je značenju bolje upotrebljavati nazive *alternacija a/Ø* i *alternacija e/Ø*.¹⁵

U *Hrvatskome pravopisu* razgraničuju se i nazivi *višečlan* i *višerječan*. *Višečlan* je onaj koji se sastoji od više sastavnica koje ne moraju nužno biti riječi, npr. *Anamarija*, *Ana-Marija*, *Ana Marija*, *višerječan* je onaj koji se sastoji od dviju ili više riječi, npr. *Ana Marija*.

Nazive se ne smije bez valjana razloga mijenjati

Ako jedan naziv već ima određeno značenje, ne treba istomu nazivu davati nova značenja te ako je jednomu značenju pridružen jedan naziv, ne treba mu pridružiti drugi. Ovo je načelo blisko 3. načelu te bismo i ovim načelom mogli objasniti davanje preporuke nazivima *posuđenica* i *istovrijednica*.

U hrvatskome se upotrebljava naziv *naziv* kao zamjena za internacionalizam *termin*. Taj je naziv dobro prihvaćen, proširen u struci i među jezikoslovcima i među stručnjacima različitih struka koji se bave nazivljem. Međutim, neki su stručnjaci u istome značenju počeli upotrebljavati naziv *nazivak*.¹⁶ Taj je naziv također dobro tvoren u hrvatskome jeziku, ali dovodi do nepotrebne sinonimije, pa je bolje upotrebljavati već prihvaćeni naziv.

U generativnoj i kognitivnoj lingvistici sve se češće engleski naziv *concept* prevodi posuđenicom *koncept* umjesto hrvatskim nazivom *pojam*. Uz njih se upotrebljavaju i pridjevi *konceptualni* (ne *konceptni*) i *pojmovni*. Katkad se ravnopravno upotrebljavaju i jedan i drugi naziv, npr. Birtić (2006: 11) navodi nazive *leksička pojmovna struktura* i *leksička konceptualna struktura* kao prijevode za engleski *lexico-conceptual structure*. Smatramo da bi domaćemu nazivu *pojam* trebalo dati prednost.

¹⁵ Više o tome vidi u Mihaljević, Horvat (2007).

¹⁶ Vidi <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=60954>.

Naziv ima prednost ako odgovara pojmu kojemu je pridružen i odražava svoje mjesto u pojmovnome sustavu

Naziv ima prednost pred drugim istoznačnim nazivima ako odgovara pojmu kojemu je pridružen i odražava svoje mjesto u pojmovnome sustavu.

Primjeri iz korpusa pokazuju da se pridjevi *glagoljički*, *glagoljski* i *glagoljni* pojavljuju u istim svezama, najčešće u vezi s riječima *tekst*, *pismo*, *spomenik*, *brevijar*, *misal*, *rukopis*, *pergamena*, *spis*. Sva se tri pridjeva upotrebljavaju u istome značenju 'koji se odnosi na glagoljicu, koji je pisan glagoljicom'. Pri donošenju odluke o tome kojemu od tih triju pridjeva treba dati prednost, na prvome mjestu treba voditi računa o sustavnosti, tj. o tome da postoje i pridjevi kojima se označuje da se što odnosi na druga pisma, ćirilicu i latinicu: pridjevi *ćirilski*, *ćirilični*, *ćirilički*, (*latinski*), *latinični*, *latinički*. Odlučujući o tome kojemu od ta tri pridjeva treba dati prednost, treba nastojati izgraditi sustav pridjeva sa značenjem 'koji se odnosi na pismo (glagoljicu/ćirilicu/latinicu)'. Pridjev *glagoljski* iz prvoga niza izveden je od glagola *glagoljati*, pridjev *ćirilski* od imenice (imena *Ćiril*), pridjev *latinski* od imenice (imena *Latini*). Ti su pridjevi odnosni, prema tome tvorbeno značenje pridjeva *ćirilski* i *latinski* bilo bi 'koji se odnosi na Ćirila, koji je stvorio Ćiril', 'koji se odnosi na Latine, koji su stvorili Latini'. Pridjev *glagoljski* ne uklapa se u taj sustav jer je nemoguće uspostaviti tvorbenu definiciju: 'koji se odnosi na x'. Pridjevi iz drugoga niza tvoreni su od naziva pisma (*glagoljica*, *ćirilica* i *latinica*) i sufiksa *-ski*. Oni su valjano izvedeni, ali u tvorbi hrvatskoga standardnog jezika pravilo je da se, kad je moguće od iste osnove izvesti pridjeve sufiksima *-ski* i *-ni* (koji se značenjski ne razlikuju), prednost daje pridjevima izvedenim sufiksom *-ni*.

pismo	sinonimni niz	preporučeni naziv
glagoljica	glagoljički, glagoljni, glagoljski	glagoljni
ćirilica	ćirilski, ćirilički, ćirilični	ćirilični
latinica	latinski, latinički, latinični	latinični ¹⁷

¹⁷ Više o tome vidi u Hudeček, Mihaljević, Vukojević (2010:119–122).

Primjena više terminoloških načela

Terminološka se načela ne mogu primjenjivati mehanički te je moguće primijeniti više terminoloških načela na jedan primjer. Treba napomenuti da su terminološka načela često u sukobu te bismo prema jednome načelu dali prednost jednomu članu terminološkoga para ili niza, a prema drugome drugomu članu. Posebno treba biti oprezan s načelom proširenosti jer je često, posebno u novijim teorijama, strani naziv prošireniji, ali to nije razlog da se ne pokuša izgraditi domaće nazivlje. Posebno treba istaknuti važnost četvrtoga terminološkog načela jer nazivlje pripada standardnomu jeziku. Često se na isti naziv može primijeniti više terminoloških načela. Prikazat ćemo to na tri primjera. Birtić (2006: 12) navodi da se *word based hypothesis* prevodi kao *pretpostavka o rječnoj osnovi*, *pretpostavka o rječnoj tvorbenoj osnovi* i *pretpostavka o riječi kao tvorbenoj osnovi*. Primjenom četvrtoga načela, kako je gore pokazano, prednost se daje nazivu *osnova riječi* pred nazivom *rječna osnova*. Primjenom trećega načela prednost se daje nazivu *pretpostavka o osnovi riječi* pred nazivom *pretpostavka o tvorbenoj osnovi riječi* i *pretpostavka o riječi kao tvorbenoj osnovi*.

Birtić (2006: 12) također navodi da se engleski naziv *word structure autonomy condition* prevodi kao uvjet *autonomije/nezavisnosti/samostalnosti/autonomnosti strukture riječi* i uvjet *autonomije/nezavisnosti/samostalnosti/autonomnosti rječne strukture*. Već smo pokazale da bismo primjenom četvrtoga načela prednost dali nazivu *struktura riječi*. Primjenom prvoga načela prednost bismo dali riječi *nezavisnost* ili *samostalnost* pred *autonomija* ili *autonomnost*, pa bi preporučeni naziv bio *uvjet nezavisnosti/samostalnosti strukture riječi*.

Za istu su glasovnu promjenu potvrđeni nazivi *zamjena l s(a) o*, *zamjena l > o*, *vokalizacija*, *alternacija l/o*. Primjenom prvoga terminološkog načela naziv *zamjena l s o* ima prednost pred nazivima *vokalizacija* i *alternacija l/o*. Primjenom četvrtoga terminološkog načela naziv *zamjena l s o* ima prednost pred nazivom *zamjena l sa o*. Primjenom trećega i šestoga terminološkog načela naziv *vokalizacija*, od kojega je moguće tvoriti pridjev *vokalizacijski*, ima prednost. Primjenom devetoga terminološkog načela može se dati prednost nazivu *alternacija l/o*, koji tvori skladan sustav s nazivima *alternacija a/∅* i *alternacija e/∅*.

6. ZAKLJUČAK

Hrvatski je jezik najvažniji predmet u svim osnovnim i srednjim školama te jedan od triju obvezatnih predmeta na državnoj maturi. S jezikoslovnim se nazivljem učenici susreću i pri učenju stranih i klasičnih jezika, a ono dijelom ulazi i u opći jezik te u druge srodne struke, npr. komunikologiju, defektologiju, antropologiju, psihologiju. Međutim, za hrvatski jezik ne postoji suvremeniji terminološki objasnidbeni rječnik jezikoslovnoga nazivlja od Simeonova *Enciklopedijskoga rječnika lingvističkoga nazivlja*, koji je objavljen davne 1969. godine, i prijevoda Traskova leksikona *Temeljni lingvistički pojmovi* objavljenoga 2005. godine, koji je prijevodni leksikon te ne obuhvaća sve teme ni nazive potrebne za hrvatski jezik. Ne postoji ni terminološka baza hrvatskoga jezikoslovnoga nazivlja. Osim toga, hrvatski je jezik iznimno loše zastupljen u *Slovníku slovanské lingvistické terminologie*, kojim se još uvijek služe strani slavisti. Stoga smo ovim radom željele upozoriti na važnost normiranja hrvatskoga jezikoslovnog nazivlja te s jedne strane pokazati kako nam terminološka načela mogu pritom dati korisne smjernice, a s druge kako je važno normiranje nazivlja provoditi sustavno. Zato bi bilo najbolje jezikoslovno nazivlje uključiti u program *Struna*.¹⁸ Jezikoslovno će se nazivlje djelomično normirati i u okviru *Hrvatskoga mrežnog rječnika – Mrežnika*, čija je izrada započela u Institutu za hrvatski jezik i jezikoslovlje. *Mrežnik* će biti normativni rječnik čija je važna sastavnica i normativno određivanje istoznačnih naziva, pa će projekt potaknuti i daljnje prikupljanje, usustavljivanje i normiranje nazivlja.

IZVORI

- Birtić, Matea i dr., 2012. *Školski rječnik hrvatskoga jezika*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje i Školska knjiga.
- Birtić, Matea, 2006. Nazivlje u generativnoj morfologiji. *Filologija*. 46-47: 1–18.
- Brbora, Sanja, 2006. Jezikoslovno nazivlje u udžbenicima. *Filologija*. 46-47: 35–48.
- Dujmović-Markusi, Dragica; Pezar Pavić, Terezija, 2014. *Fon-Fon 2*, udžbenik hrvatskog jezika za drugi razred gimnazije. Zagreb: Profil.

¹⁸ Više o projektu vidi na adresi <http://struna.ihj.hr>.

- Dujmović-Markusi, Dragica; Pezar Pavić, Terezija, 2014. *Fon-Fon 3*, udžbenik hrvatskog jezika za treći razred gimnazije. Zagreb: Profil.
- Hudeček, Lana; Mihaljević, Milica, 2014. Jezikoslovno nazivlje u Klaićevu *Rječniku stranih riječi i Novome rječniku stranih riječi* (Bratoljub Klaić i Školska knjiga). *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*. 40/2: 309–325.
- Hudeček, Lana; Mihaljević, Milica; Vidović, Domagoj, 2006. Sinonimni parovi i nizovi u temeljnome jezikoslovnom nazivlju. *Filologija*. 46-47: 101–122.
- Jozić, Željko i dr., 2013. *Hrvatski pravopis*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.
- Mihaljević, Milica; Horvat, Marijana, 2007. Glasovne promjene: nepostojano *a* i *e* (problematizacija naziva, definicija i međuodnosa glasovnih promjena). *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*. 33: 289–304.
- Mihaljević, Milica, 2007. Međuudžbenička i unutarudžbenička sinonimija i nepodudarni terminološki sustavi, u: *Komunikacija u nastavi hrvatskoga jezika*. Zagreb: Naklada Slap i Agencija za odgoj i obrazovanje, str. 65–83.
- Muhvić-Dimanovski, Vesna; Skelin Horvat, Anita, 2006. O riječima stranoga podrijetla i njihovu nazivlju. *Filologija*. 46-47: 203–215.
- Nacionalni kurikulum nastavnog predmeta Hrvatski jezik. Prijedlog*. 2016. http://mzos.hr/datoteke/1-Predmetni_kurikulum-Hrvatski_jezik.pdf (pristupljeno 20. ožujka 2017.).
- Rittgasser, Stefan; Kolenić, Ljiljana, 2012. *Hrvatsko-njemački rječnik jezikoslovnoga nazivlja / Kroatisch-deutsches Wörterbuch linguistischer Termini*. Zagreb: Hrvatsko filološko društvo.
- Rittgasser, Stefan; Kolenić, Ljiljana, 2013. *Njemačko-hrvatski rječnik jezikoslovnoga nazivlja*. Zagreb: Hrvatsko filološko društvo.
- Simeon, Rikard, 1969. *Enciklopedijski rječnik lingvističkoga nazivlja*. Zagreb: Matica hrvatska.
- Slovník slovanské lingvistické terminologie / Словарь славянской лингвистической терминологии / Dictionary of slavonic linguistic terminology I–II, 1977-1979*. Prag: Academia Praha.
- Stolac, Diana; Morić-Mohorovičić, Borana, 2014. Pomorsko nazivlje u rječnicima Dragutina Antuna Parčića i Adolfa Bratoljuba Klaića. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*. 40/2: 381–395.

LITERATURA

- Blagus Bartolec, Goranka i dr., 2016. *555 jezičnih savjeta*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.
- Daković, Sybilla, 2006. Uzvici u slavenskim jezicima i pitanje terminologije. *Filologija*. 46-47: 67–76.
- Hudeček, Lana; Kereković, Snježana; Mihaljević, Milica, 2016. Skupine imenica + imenica u genitivu i pridjev + imenica u znanstvenome nazivlju. *Jezikoslovlje*. 17/1-2: 145–167.
- Hudeček, Lana; Mihaljević, Milica, 2008. Veznička sinonimija i antonimija u hrvatskoj leksikografiji. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*. 34/1: 167–199.
- Hudeček, Lana; Mihaljević, Milica, 2015. Relations between Description and Prescription in Croatian Language Manuals, u: *Slovnica in slovar – aktualni jezikovni opis*. Ljubljana: Center za slovenščino kot drugi in tuji jezik pri Oddelku za slovenistiko, str. 299–307.
- Hudeček, Lana; Milica Mihaljević, 2015a. Croatian Orthographic Manual and Standardization of Terminology, u: *Термінологічний вісник: Збірник наукових праць 3(1)*. Kijev: Інститут української мови НАНУ, str. 36–52.
- Hudeček, Lana; Mihaljević, Milica, 2012: *Hrvatski terminološki priručnik*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.
- Hudeček, Lana; Mihaljević, Milica; Vukojević, Luka, 2010. *Jezični savjeti*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.
- Hudeček, Lana; Mihaljević, Milica, (u tisku). Normiranje hrvatskoga jezikoslovnog nazivlja, u: *Međunarodni slavistički kongres, Beograd 2018. Zbornik članova hrvatske delegacije*. Zagreb.
- Kovačević, Ana, 2016. *Negacija od čestice do teksta*. Zagreb: Staroslavenski institut.
- Kuna, Branko, 1999. Norma i posvojni genitiv bez odredbe. *Jezik*. 47/1: 1–9.
- Kuna, Branko, 2001. Odnos adnominalnoga genitiva i pridjeva, u: *Drugi hrvatski slavistički kongres*. Zagreb: Hrvatsko filološko društvo, str. 503–509.
- Mihaljević, Milica, (u tisku). Terminologija kao deskriptivna ili preskriptivna znanost – stanje u Hrvatskoj, u: *Zbornik radova sa skupa Slovenska terminologija danas*. Beograd.
- Trask, Robert Lawrence, 2005. *Temeljni lingvistički pojmovi*. Zagreb: Školska knjiga.

NORMATIVE PROBLEMS IN LINGUISTIC TERMINOLOGY (APPLYING THE STANDARD LANGUAGE RULES AND TERMINOLOGICAL PRINCIPLES)

Abstract

In the paper the authors analyse on what levels the rules of Standard Croatian influence the linguistic terminology. The starting point for the analysis are textbooks, manuals, grammar books and dictionaries as well as scientific works dealing with the linguistic terminology. A similar analysis was carried out in 2006, and in this paper the authors will show whether there has been a change in the norm since then and whether it influenced the linguistic terminology and whether the systematisation of the linguistic terminology happened in the meantime. Problems will be shown at all language levels: spelling (e.g. predmetci/predmeci, fonološka opreka / fonološka oprjeka), morphological (e.g. nepostojano a / nepostojani a), syntactic (e.g. ciljni jezik / jezik cilj, točka zarez / točka sa zarezom), formative (glagoljički/glagoljični, dvotočka/dvotočje), and mostly at lexical level, where numerous synonym pairs and sequences are still present, sometimes in the context of internationalism vs. domestic word (proklitika – prednaglasnica, refleks jata – odraz jata), but also domestic word vs. domestic word (usklik – uzvik) or internationalism vs. internationalism (alternacija – vokalizacija). An additional problem is that these are often very close words or words that by different authors have different meanings.

Keywords: linguistic terminology, terminology, standard language, synonyms